

Arbetsätt vid avvikande huvudanalys och åtgärdsspecifika känslighetsanalyser

I ASEK-rapporten finns rekommendationer om hur huvudanalys och känslighetsanalyser bör utformas och för hur åtgärdsspecifika känslighetsanalyser ska hanteras på principiell nivå. Av rekommendationerna framgår bl.a. att huvudanalysen ska bygga på det mest troliga förutsättningarna och att åtgärdsspecifika känslighetsanalyser ska stämmas av med en expertgrupp innan de genomförs.

I enskilda fall kan det uppstå osäkerhet om vad som utgör de mest troliga kalkylförutsättningarna, t.ex. avseende markanvändning, trafikering och investeringskostnader. Det kan också uppstå oklarheter kring hur huvudanalys och känslighetsanalyser ska hanteras i det praktiska arbetet. Syftet med detta dokument är att förtydliga hur en avvikande huvudanalys och åtgärdsspecifika känslighetsanalyser ska förankras hos Expertcenter innan de genomförs.

Vanligt förekommande justeringar av analysförutsättningar som är mindre och av lokal karaktär, exempelvis ökad detaljeringsgrad och rättningar av trafiknät/linjekodning etc, behöver inte stämmas av med verktygsansvarige enligt denna rutin. Dessa är inte att betrakta som en avvikande huvudanalys utan utgör korrigeringar inom ramen för fastställda förutsättningar i huvudanalysen. Dessa korrigeringar ska dock alltid dokumenteras i Arbets-PM. Önskas stöd i att bedöma om och hur justeringar kan och får genomföras, så kan kontakt tas med verktygsansvarige.

När det uppstår oklarheter om vad som ska utgöra huvudanalys och/eller ett behov av åtgärdsspecifika känslighetsanalyser och /eller ska följande arbetsätt tillämpas.

Steg 1: Ett behov av att genomföra en avvikande huvudanalys och/eller en åtgärdsspecifik känslighetsanalys identifieras av ansvarig för framtagande av SEB eller ställföreträdare (kalkylupprättaren) som fått i uppdrag att ta fram en samhällsekonomisk kalkyl för en åtgärd. Kalkylupprättaren tar fram en grov beskrivning av hur man tänker sig att analysen/analyserna ska utformas, genomföras och tolkas i SEB.

Steg 2: Kontakt tas per mejl med ansvarig för det verktyg i vilket huvudkalkylen är tänkt att genomföras. I detta steg sker en första diskussion om vad det är för analys man tänkt sig. Verktygsansvarige kan i detta steg göra bedömningen att analysen är av en sådan art att den kan godkännas eller avslås i granskningsprocessen. I mer komplicerade fall tas frågan vidare. Vad som är ett mer komplicerat fall avgörs av analysens svårighetsgrad samt hur den fungerar som beslutsunderlag i en SEB.

Steg 3: Om diskussionen med verktygsansvarige leder till att man vill gå vidare med en mer komplicerad analys tar verktygsansvarig kontakt med ASEK-representant och/eller trafikanalytiker vid PLeP för en fördjupad diskussion om lämpligheten i tänkt analys.

Steg 4: Om kalkylupprättaren vill gå vidare efter synpunkter från PLe tar denne fram ett underlag för hur man tänkt att genomföra huvudanalys och/eller åtgärdsspecifik känslighetsanalys. I underlaget ska det framgå vilka förändringar i gällande kalkylförutsättningar, vad gäller kalkylvärden, effektsamband eller prognosförutsättningar med mera, man vill justera.

Samtidigt utser verktygsansvarige en expertgrupp och en huvudansvarig i expertgruppen som kalkylupprättaren kan ta kontakt med när underlaget till aktuella analyser är klart för diskussion. Expertgruppen kan bestå av personer som jobbar med ASEK, kalkylverktyg, effektsamband eller trafikprognoser allt beroende på hur analysen i fråga är tänkt att genomföras.

Steg 5: När kalkylupprättaren har ett färdigt underlag för avvikande huvudanalys eller åtgärdsspecifik känslighetsanalys skickas det till expertgruppens huvudansvarige som sprider underlaget i expertgruppen. Vid behov bokar kalkylupprättaren ett möte med expertgruppen för att ta en slutlig diskussion om känslighetsanalysen ska genomföras eller ej. Om lämpligt kan även representant från upprättare delta.

Steg 6: Efter det att kalkylupprättaren och expertgruppen haft sitt möte och ett beslut tagits av expertgruppen att analysen i fråga kan genomföras skickas ett beslut på att den kan göras per epost till kalkylupprättaren. Detta beslut ska bifogas som bilaga i SEB:en när kalkylen skickas in för granskning.

I ASEK-rapporten finns följande rekommendation när det gäller åtgärdsspecifika känslighetsanalyser.

”Åtgärdsspecifika känslighetsanalyser

I vissa fall finns åtgärdsspecifika omständigheter som gör att rimligheten i rekommenderade kalkylvärden eller förutsättningar för trafikprognoser är osäkra. Det kan även finnas osäkerhet om förväntade nyttor som är svåra att kvantifiera på ett tillförlitligt sätt men som kan vara viktiga i åtgärdsanalysen. Sådana omständigheter kan analyseras kvantitativt i åtgärdsspecifika känslighetsanalyser.

Rekommendationer

AR 18.3. Åtgärdsspecifika känslighetsanalyser ska grundas på realistiska antaganden, ta i beaktande ett nationellt perspektiv (fördelningseffekter mellan regioner) och ska bygga på försiktiga antaganden som minskar risken för att resultaten tolkas som ”glädjekalkyler”. Känslighetsanalyserna bör inte vara mer troliga än huvudanalysen. De mest troliga ingångsvärdena bör användas i huvudanalysen.

AR 18.4. Alla åtgärdsspecifika känslighetsanalyser som inkluderas i en samlad effektbedömning (SEB) ska förankras i ett tidigt skede med en utpekad expertgrupp på Expertcenter och sedan godkännas av densamma.

*AR 18.5. Åtgärdsspecifika känslighetsanalyser kan vägas in i lönsamhetsbedömningen (se **kapitel 19**). Alla åtgärdsspecifika känslighetsanalyser är dock inte lämpliga att väga in i lönsamhetsbedömningen.*